

JÉZUS PERE

© dr. Szalai András, Apológia Kutatóközpont, www.apologia.hu (v.1. 2018.02.20.)

Jézust mindegyik evangélium szerint pénteki napon, délben feszítették keresztre, a szombat és a *peszach* ünnep előkészületi napján, a zsidó naptár szerint Niszán hó 14-én. Pilátus idején kétszer fordult elő, hogy Niszán 14. péntekre esett: i.sz. 30 április 7-én és 33 április 3-án. Mivel Jézus „Kr.e.” 4. körül született, a szolgálatát „mintegy 30 évesen” kezdte el (Lk 3:23), és az kb. 3 éven át tartott, az i.sz. 30. április 7. tűnik a legvalószínűbb dátumnak. A kivégzés dátumának nincs különösebb jelentősége, Jézus elfogásának, perének és kivégzésének kronológiája, és a kortörténeti háttér adatok azonban igazi drámát tárnak elénk.

Nagyhét kronológiája

Nagyhét történetét az evangéliumok alapján összeállítani nem egyszerű feladat, különösen ha az utolsó vacsorát, Jézus elfogatását, a hat kihallgatást és az ezzel járó ide-oda hurcolást csütörtök este és péntek dél közé akarjuk zsúfolni. Ezért jó ha már itt az elején tudjuk, hogy ez a hagyomány csak a 4. sz. végén alakult ki. Az ókeresztény egyház első nemzedékei még másképpen ismerték a történetet, és a mai rekonstrukciók (ld. Szakirodalom) is az ő verziójukat valószínűsítik.

1. Kedd

Kedd este volt az utolsó vacsora. Júdás elment elárulni Jézust, aki a tanítványokkal együtt kiment az Olajfák hegyére. Jézus a Gecsemáné kertben imádkozott, lélekben felkészült arra, ami a következő napokban várt rá. Vegyük tehát sorra a történeteket a kortörténeti adatok fényében!

Jézus árulója az egyik válogatott tanítvány: **JÚDÁS**, a karióti férfi (*Júda és Kariót*), aki Jézus egyetlen földije (júdeai) volt, hiszen a többiek Galileából származtak. Harminc ezüstért, tehát egy rabszolga áráért elárulta Jézus tartózkodási helyét a főpapoknak. A templomi őrség kivonult, letartóztatta Jézust, a tanítványok pedig elfutottak. Aznap este csak Péter és János követhette az eseményeket.

Jézust először **ANNÁS** (*Anan*) házába vitték, aki i. sz. 7-től 16-ig volt főpap, de címét a szolgálati idő letelte után is megtartotta. Josephus Flavius szerint Annást a kortársak a legboldogabb emberek egyikének tartották, mert utána négy fia lett főpap, az ötödik pedig a veje, Kajafás lett. Jézus elfogatása mögött nyilván ő és a veje állt, és hogy először hozzá vitték Jézust, a tisztelet jele volt a veje részéről.

Annás Jézus tanításairól és tanítványairól tett fel kérdéseket, de mivel **ez a kihallgatás még nem volt hivatalos**, Jézus élt a jogával, hogy nem köteles önmaga ellen vallani. Ezért felelt így: „Nyíltan beszéltem az emberek előtt. ...

Miért kérdezel engem?” Ez Annást bizonyára feldühítette, mert az egyik ór pofon vágta Jézust. Ő azonban ezt nem hagyta szó nélkül: „Ha rosszul szoltam, bizonyítsd be, de ha jól, miért ütsz engem?!” Választ nem kapott, mert igaza volt. Annás pedig belátta, hogy Jézussal aznap semmire sem megy, ezért elküldette Kajafás házába.

2. Szerda

Szerda reggel Kajafásnál összeült a főtanács, az ún. **SZANHEDRIN** (görög *szünedrion*). A zsidóság vallási és politikai főtanácsának tagjai voltak egyrészt a szadduceus főpapok, másrészt az ún. vének (civil arisztokraták, mint Arimátiai József), harmadrészt a többségében farizeus lelkiségű írástudók (mint Nikodémus). Akkoriban

- kis ügyekben 3 tagú helyi bíróság döntött,
- főbenjáró ügyekben 23 fős „kis szanhedrin”,
- jelentős – minden zsidó törzset érintő – ügyben, mint amilyen például a királyválasztás, a hamis próféták ügye vagy a főpap elleni vád, a 71 tagú jeruzsálemi „nagy szanhedrin” ült össze.

A *Talmud* szerint a zsidó perrendtartás tiltotta, hogy főbenjáró bűnt éjszaka tárgyaljanak. Ezért Annás kihallgatása után reggel jött össze a főtanács, **KAJAFÁS** (*Kajaf*) palotájában. Ő 18 éven át volt főpap, azaz elég gazdag és elég ügyes volt ahhoz, hogy évről évre megvegye a főpapságot a helytartóktól.

A perrendtartás szerint a bíróság elnöke ismertette a vádat, aztán a terhelő és védő tanúvallomások következtek. Csak hitelesnek tekinthető személyek tehetnek vallomást, az „egy tanú nem tanú” elv alapján csak két vagy három tanú egybehangzó vallomását vehették figyelembe. A hamis tanúk pedig azt a büntetést kapták, amit az általuk megrágalmazott kapott volna.

Jézus esetében a tanúkihallgatás **a tanúvallomások ellentmondásossága** miatt sikertelennek bizonyult. Kajafás ezért látványos jelenetbe kezdett: felállt (és tiszteletből nyilván mindenki más is), odament a középen álló Jézushoz, aki nem reagált a vádakra, majd az élő Isten előtti esküjére hivatkozva vallomásra „kényszerítette”, hogy vallja be: ő a Krisztus, az Isten Fia, vagy sem?

Gondoljunk bele egy pillanatra: ha Jézus ekkor tovább hallgat, *szabadon kell engedniük*. Ehelyett a per során most először megszólal: „Te mondtad!” (Mt 26), vagy: „Én vagyok” (Lk 22), és hogy egyértelmű legyen a helyzet, így folytatja:

- önmagára alkalmazza a Zsolt 110:1-et „Így szól az ÚR az én uramhoz: Ül a jobb kezem felől, amíg ellenségeidet lábad zsámolyává nem teszem!”
- önmagára alkalmazza a Dán 7:13-14 jövendölését is: „Láttam az éjszakai látomásban: Jött valaki az ég felhőin, aki Emberfiához hasonló volt, az Öregkorú felé tartott, és odavezették hozzá, hatalom, dicsőség és királyi uralom adatott neki, hogy mindenféle nyelvű nép és nemzet őt tisztelje.

Hatalma az örök hatalom, amely nem múlik el, és kriályi uralma nem semmisül meg...”

- és ezeket az ismert messiási jövendöléseket így foglalja össze: „Meglátjátok az Emberfiát, amint a Hatalmas jobbján ül, és eljön az ég felhőiben.” (Mt 26:64, Mk 14:62)

Kajafás erre felkiáltott: „Káromlást szólt!”, és a felháborodás jeleként megszagatta a ruháját, ahogy azt ilyen esetre a mózesi törvény (a főpapon kívül) mindenkinek előírta. Drámai jelenetet rendezett, hogy lezárhassa Jézus ügyét, **megkerülve az istenkáromlással kapcsolatos korabeli zsidó perrendtartást.**

- Először is, a törvény szerint senkit sem lehetett elítélni *pusztán a saját vallomása alapján* (ellentétben a római joggal).
- Másodszor, *tanúkat* kellett volna hívnia, akik szerint Jézus *máshol, máskor* ilyesmit tett, de ez esetben is csak akkor lehetett volna elítélni és megkövezni Jézust, ha a bíróság előtt *megismétli* a káromlást. Ha pedig Jézus csak a bíróság előtt káromolta volna Istent, a bíróság akkor sem ítélt volna el, mert *bíró* nem lehetett *egyúttal tanú* is.
- Harmadszor, Jézus *nem is káromolta* Istent, csak azt állította, hogy ő a Messiás, az Isten Fia, az Emberfia. Erre pedig az lett volna a jogszerű reakció, hogy bizonyítékot követelnek tőle, jogosan használja-e a címeket.

Kajafás **a messiási címek jogtalan használatának bizonyítása helyett** drámaian körülnézett: „Mi szükségünk van még tanúkra? Ti is hallottátok! Mi a véleményetek?” A többség pedig úgy vélte: „Méltó a halálra!” Kajafás így elérte, hogy a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilváníthassa, végső ítéletet azonban még mondhattak ki.

3. Csütörtök

A zsidó perrendtartás szerint főbenjáró ügyben a felmentő ítélet azonnal kimondható (bár halasztható), de **terhelő ítélet kimondása előtt a bíróság tagjainak kötelező volt egy napon át imádkozni és böjtölni.**

- Ha felmentő ítélet volt várható, akkor terhelő ítélethez a tagság fele +2 fő szavazata volt szükséges.
- Ha terhelő ítélet volt várható, akkor a felmentő ítélethez a testület tagjainak a fele +1 fő szavazata kellett.

A főtanács tehát csütörtökön kora reggel másodszor is összeült Kajafásnál (Mk 15:1), és „azonnal elítélte” Jézust istenkáromlásért. A bíróság tagjait a szokásnak megfelelően név szerint szólították ítéletmondásra, a legfiatalabbtól a legöregebig. Nikodémus, Arimátiai József és más esetleges szimpatizánsok ellenszavazata nyilván kevés volt. Ami az ítéletet illeti,

- vallási bűnök esetében (bálványimádás, szombatszegés, istenkáromlás) a **törvény szerinti büntetés a megkövezés** volt, amit a városon kívül kellett végrehajtani, és a tanúknak kellett dobni az első követ,
- a római uralom alatt azonban a jeruzsálemi szanhedrinnek *senkit sem állt hatalmában kivégezni*, ezért vitték Jézust megkötözve a római helytartó, Pilátus elé.

PONTIUS PILÁTUS a lovagrend tagja volt, és e vagyonos arisztokraták akkoriban a közigazgatásban voltak befolyásosak. Tiberiustól elnyerte „a császár barátja” (*Amicus Caesaris*) címet, 26-ban pedig Júdeába kapott helytartói kinevezést a császári gárda praefectusának, Seianusnak a támogatásával. Seianus híres volt zsidóellenességéről, így Pilátus is ott tett keresztbe a zsidóknak, ahol tudott.

A zsidók ennek megfelelően viselkedtek vele. Jézust odavitték hozzá, de nem akartak bemenni az épületbe (vsz. Nagy Heródes palotájába), mert nem akartak az ünnep előtt egy pogánylakta épületbe lépve rituálisan tisztátalanná válni. Ez eleve irritálhatta Pilátust. Kiment tehát eléjük, és megkérdezte, mi a vád, de arrogáns választ kapott: „Ha nem lenne gonosztevő, nem hoztuk volna eléd.” Pilátus biztos volt benne, hogy Jézus ellen valami **vallási vádjuk** van, amibe ő nem avatkozhatott, a zsidóknak azonban ilyen esetekben eleve **joguk lett volna Jézust megvesszőzni vagy lecsukni**, úgyhogy vissza akarta utasítani őket.

A küldöttség azonban nem tágított, hanem azt állította: **Jézus bűne főbenjáró**, csak ők nem végezhetnek ki senkit (Jn 18:28-31). Szerintük Jézus a római jog szerinti legsúlyosabb bűnöket követte el:

- félrevezeti a népet, hogy ne fizessen adót, ami **az államrend felforgatása**,
- önmagát pedig királynak tartja, ami **felségsértés**, a rómaiak pedig az ilyesmit nem-római polgárok esetében **keresztre feszítéssel** büntették.

Pilátusnak ezekkel a vádakkal már hivatalból foglalkoznia kellett. Jézust kikérdezve azonban *nem talált benne bűnt*: „nem evilági” ország királya, aki „az igazságról” akar tanúságot tenni – ugyan már! Ezért kapóra jött neki, hogy kiderült: Jézus galileai, tehát Heródes területi fennhatósága alá tartozik. Heródes neheztelt Pilátusra, mert előző húsvétkor galileaiakat végeztetett ki, ezért Pilátus Jézust Heródeshez küldette, engesztelésül, akinek nem római polgárok esetében *volt pallosjoga*, tehát Jézust ki is végeztethette.

HERÓDES ANTIPÁSZ Nagy Heródes legfiatalabb fia volt, ekkor már több mint három évtizede volt tetrarcha. A Genezáret-tó partján épített városát barátjáról, Tiberius császárról nevezte el Tibériásnak. Az ünnepekre ő is Jeruzsálembe látogatott, és Jézus pere idején a Hasmóneusok palotájában lakott.

Először örült annak, hogy Jézust végre közről láthatja, faggatta és csodát várt tőle, de Jézus szóra sem méltatta. Heródes nem volt könnyű helyzetben: pár éve kivégeztette Keresztelő Jánost, amiért a nép haragját vonta magára, de ha most

Jézust elengedi, akkor meg a főpapokkal kerül szembe. Inkább csúfot üzött belőle, mint aki *az ügyet komolytalannak tartja*, és visszaküldte Pilatushoz.

4. Péntek

Pénteken reggel Pilátus *másodszor* hallgatta ki Jézust. Összehívta a szanhedrin képviselőit, és elmondta nekik, hogy sem ő, sem Heródes nem talált Jézusban olyasmit, ami miatt halált érdemelne. A feleségének is rossz álma volt Jézus miatt, ezért üzent neki, hogy engedje el a názáretit.

A szanhedrin tagjai tiltakoztak a döntés ellen. Pilátus ekkor vsz. arra gondolt, hogy majd a tömeg megszánja az ártalmatlan Jézust, és a népnek kedvezve a főpapokat is bosszanthatja, ezért a húsvét ünnepére való tekintettel **felajánlotta a kegyelmet**. Ez azonban több szempontból is hiba volt:

- először is, *a zsidó törvény nem ismerte a kegyelem jogintézményét*, mert aki Isten törvénye alapján bűnös, az Istentől kaphat bocsánatot, de a büntetését nem engedték el; az *amnesztia* és az *abolitio* (azaz a név törlése a vádlottak listájáról) római jogszokás volt, Palesztinában vagy ők vezették be, vagy a Hasmóneusok (i.e. 142-63)
- másodszor, kegyelmet kérni a vádlottnak *egyenlő a vád beismerésével*,
- harmadszor, mivel Pilatus a tömegtől várt választ, a döntés ki is került a kezéből, és *győztek a hangulatkeltők*: a lázadó Barabbás népszerűbb volt.

Pilatus végül úgy döntött, hogy kielégíti a tömeg vérszomját, mielőtt elengedi Jézust. Ezért inkább megkorbácsoltatta (a római jogban szabad római polgárnak vesszőzés járt, katonának és pénzadósnek botozás, de korbács csak rabszolgának). Ehhez találhatott jogalapot, de Jézus bűnösségét a zsidók szemében ezzel is csak fokozta: a tömegnek ez sem volt elég.

Pilátus hiába állította oda eléjük (*Ecce Homo*) „Tessék, íme nézzétek szegényt...”, és hiába remélte, hogy a szerencsétlen názáretit hagyják eltűnni. A főpapok titakoztak: „Meg kell halnia, mert Isten Fiává tette magát!”. Elárulták magukat: **Jézust vallási okból akarják vele megöletni**.

Pilatus ekkor még jobban megijedt. Jézust ismét kérdőre vonta: „Honnan való vagy?” Jézus nem felelt (jogában állt), erre Pilatus figyelmeztette: hatalmában áll megöletni vagy elengedni. Jézus ekkor tisztázza vele a helyzetet: a hatalmát csak kapta, és nagyobb a vétke annak, akik kiszolgáltatta őt neki...

Pilatus ekkor szabadon bocsátotta volna Jézust, de Jézus vádlói nem engedték: ha elenged egy „királyt”, akkor nem lehet többé a hatalmát féltő Tiberius „császár barátja”. Pilatus végül a karrierje kockáztatása helyett a szégyent választotta azzal, hogy **engedett a manipulációnak**. Bírói székében ülve bosszúból még gúnyolódni próbált a zsidókon: „Nézzétek, itt a királyotok!” – mutatott Jézusra, de a főpapok visszaszóltak: „Nincs királyunk, csak császárunk!”

Pilátus ekkor végleg feladta, de mosta a kezeit: **a felelősséget elhárította magáról**. Jézust pedig dél körül keresztre feszítették, délután 3 körül pedig meghalt.

Összefoglalás

Jézus pere három napon át tartott. Elképesztő nyugalommal és méltósággal viselkedett, nem úgy, mint akit sodornak az események, vagy mint aki minden áron meg akar halni. Annás előtt kiállt a jogaiért. Kajafás előtt jogaival nem élve nyíltan színt vallott. Pilátusnál el akarta kerülni a félreértést, elmagyarázta neki, mit ért királyság alatt. Heródeszel nem állt szóba, mert neki már nem volt jelentősége. Végül Pilátusnak újra elmagyarázta a helyzetet, hogy tudniillik nincs fölötte hatalma. Mindvégig olyan tudatossággal viselkedett, mint aki jobban tudja, mi történik valójában, és mi zajlik az emberekben, mint ők maguk.

Péntek délben a keresztnél szinte csak a nők voltak jelen: Mária, a magdalai Mária, Jakab anyja Mária, a Zebedeus fiúk édesanyja, Johanna, Heródes intézőjének felesége, néhány másik nő – és János. A per három napja egyszerűen felőrölte a tanítványok hitét és reménységét. Ezt pedig ők maguk is bevallották az általuk írt tanúságtételekben, hogy mindenki értse: ha ez a történet pénteken véget ért volna, nem lett volna érdemes feljegyezni. Mégis leírták, és később az életüket adták a teljes történetért, ami vasárnap reggel a feltámadás mindent elsöprő katarziséval folytatódott.

Hrisztosz anesztí, alithosz anesztí!

Szakirodalom

- Barsi Balázs: *Jézus pere* (Sümege, 2008 – PPEK 555)
- Cohen, Haim: *Jézus Krisztus pöre* (Solon&Solon, 2005)
- Flavius, Josephus: *A zsidók története* (Talentum, 1999)
- Sály Pál: *Bűnvádi eljárások az Újszövetségben* (Szent István Társulat, 2012)
- Strobel, Lee: *A Jézus-dossier* (Harmat, 2005)
- The IVP Bible Background Commentary, New Testament, 2nd ed. (Inter-Varsity Press, 2014)